

Stanje slovenskih gozdov v letu 1989 in gibanje njihove poškodovanosti v obdobju 1985–1989

(Osnovni podatki)

Marjan ŠOLAR*

Izvleček

Šolar, M.: Stanje slovenskih gozdov v letu 1989 in gibanje njihove poškodovanosti v obdobju 1985–1989. *Gozdarski vestnik*, št. 2/1990. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 4.

Prispevek podaja osnovne podatke popisa propadanja gozdov v slovenskem prostoru iz leta 1989 in gibanje poškodovanosti v obdobju 1985–1989.

Poškodovanost prikazuje po mednarodnih ECE (Ekonomska komisija za Evropo) principih v stopnjah poškodovanosti od 0–4 in to ločeno za vse drevesne vrste, skupine drevesnih vrst (iglavci, listavci) in posamezne gospodarsko ter okoljevarstveno najpomembnejše drevesne vrste (smreka, jelka, bor, bukev, hrasti).

Synopsis

Šolar, M.: The Condition of the Slovene Forest in 1989 and the Damage Degree Movement in the Period between 1985–1989. *Gozdarski vestnik*, No. 2/1990. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 4.

The article presents the basic data obtained in the inventory of forest dying which was carried out in Slovenia in 1989 and the damage degree movement in the period between 1985–1989.

The damage degree is presented according to ECE (Economic Committee for Europe) principles in damage degrees from 0–4, separately for all tree species, groups of tree species (coniferous trees, deciduous trees) and individual tree species which are the most important ones from the point of view of economy and environmental protection (the Norway spruce, the European silver fir, pines, the European beech, oaks).

1. UVOD

Redno letno ali periodično spremljanje stanja gozdov je v današnjem času osnovna obveznost gozdarstva in družbe v celoti, to še prav posebno velja za gorski gozd, kjer so splošne družbeno koristne vloge gozda izrecnega pomena.

Slovenci smo s sistematičnim proučevanjem novovrstnih poškodb gozdov začeli l. 1985, ko smo naredili prvo inventuro vseh poškodovanosti slovenskih gozdov, ne glede na lastništvo in družbenogospodarsko kategorijo.

Postavili smo osnovno 4 × 4 km popisno mrežo s številnimi interpolacijskimi točkami. Tako izpopolnjena je imela l. 1987 ob prvi ponovitvi inventure 1151 točk s 27.624 vzorčnimi drevesi.

Ob drugi ponovitvi ali tretjem popisu poškodovanosti gozdov l. 1989 smo po prin-

cipu deleža drevesnih vrst, stopenj poškodovanosti l. 1989 in prostorske razporeditve izbrali za 1.045.000 ha slovenskega gozda 97 reprezentančnih točk s skupno 2234 drevesi in le-te, po temeljitem šolanju popisovalcev, v času med 15. 7. in 15. 8. po naši prirejeni, vendar mednarodno še vedno primerljivi ECE metodi, terensko ocenili in podatke računalniško obdelali.

V preglednicah 1–6 so podani najpomembnejši podatki popisa poškodovanosti gozdov, izvedenega v l. 1989 in prikaz teženj poškodovanosti slovenskih gozdov v obdobju 1985–1989.

2. REZULTATI

Preglednica 1: Prikaz našega stanja gozda (vse drevesne vrste) v letu 1989

Stopnja poškodov.	0	1	2	3	4
%	60,3	17,1	12,9	5,5	4,2

* M. Š., dipl. inž. gozd., Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 2, YU

Legenda:

- 0 – zdrava drevesa
- 1 – malo poškodovana drevesa
- 2 – srednje poškodovana drevesa
- 3 – močno poškodovana drevesa
- 4 – sušice in dreveje v nezadržnem propadanju

Preglednica 2: Prikaz gibanja poškodovanosti gozdov v obdobju 1985–1989 (v % poškodovanosti)

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	45,4	30,4	9,9	6,8	7,5
1987	56,3	20,2	11,4	6,7	5,5
1989	60,3	17,1	12,9	5,5	4,2

* Podatke iz leta 1985 je jemati z določenim zadržkom – prva intentura. Tako tudi v nadaljevanju.

Preglednica 3: Prikaz stanja iglavcev in listavcev v letu 1989 (v % poškodovanosti)

Skupina	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
Iglavci	33,6	27,3	22,9	9,2	7,0
Listavci	83,6	8,2	4,2	2,3	1,7

Preglednica 4: Prikaz gibanja poškodovanosti iglavcev v obdobju 1985–1989 (v % poškodovanosti)

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	23,2	26,9	20,2	13,9	15,8
1987	24,1	33,3	20,1	12,0	10,5
1989	33,6	27,3	22,9	9,2	7,0

Preglednica 5: Prikaz gibanja poškodovanosti listavcev v obdobju 1985–1989 (v % poškodovanosti)

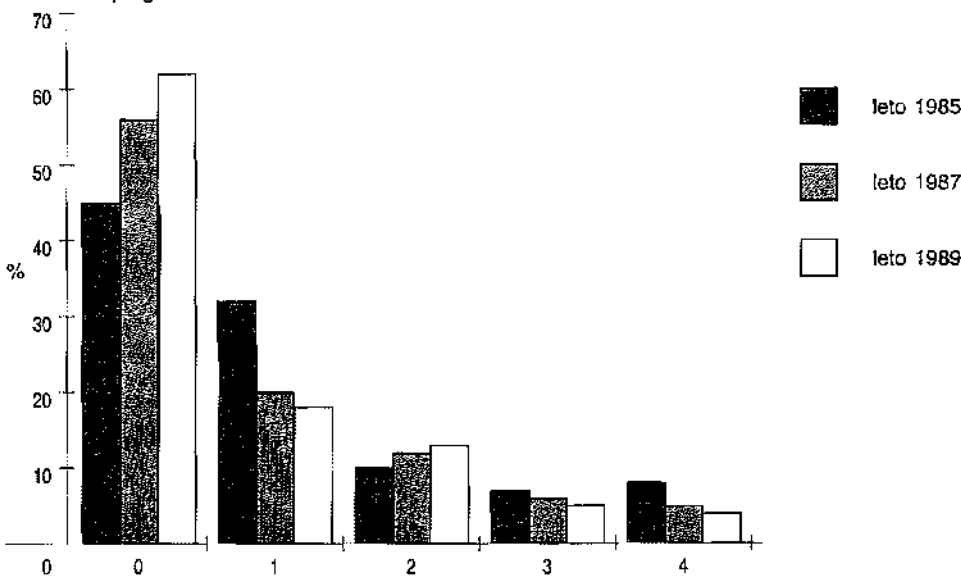
Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	65,1	33,6	0,8	0,2	0,3
1987	81,3	10,1	4,6	2,5	1,5
1989	83,6	8,2	4,2	2,3	1,7

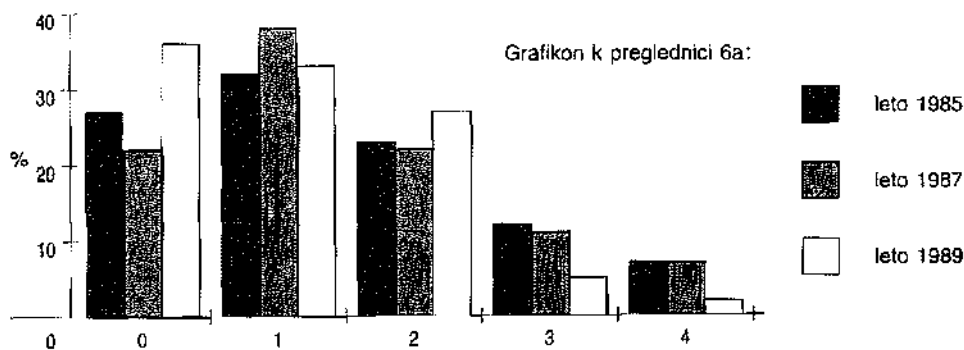
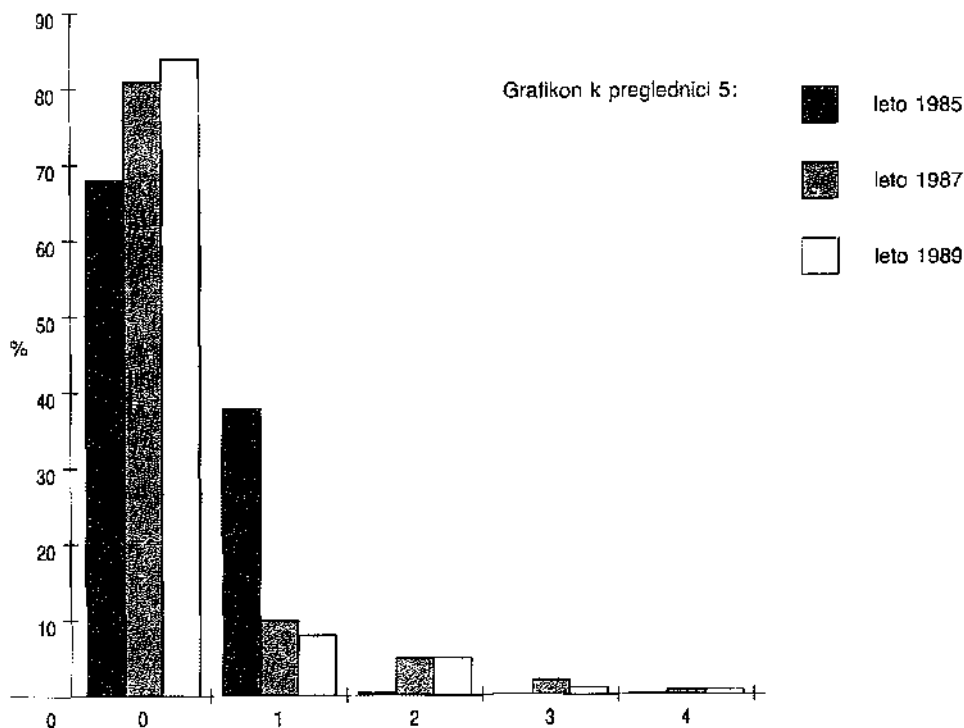
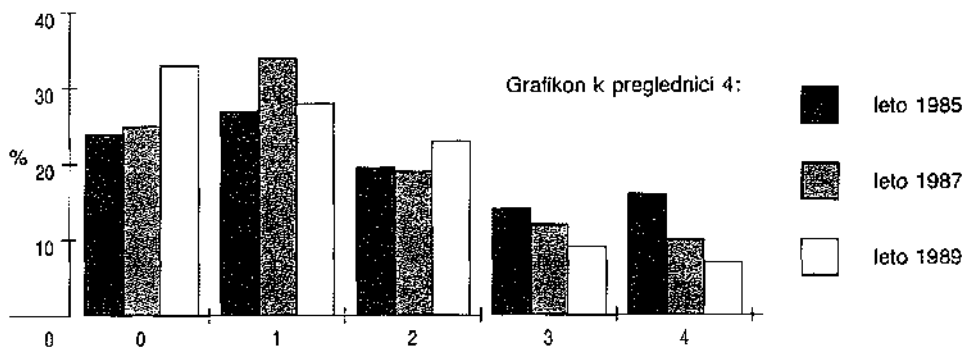
Preglednica 6: Prikaz stanja in gibanja poškodovanosti naših najpomembnejših drevesnih vrst v obdobju 1985–1989 (v % poškodovanosti)

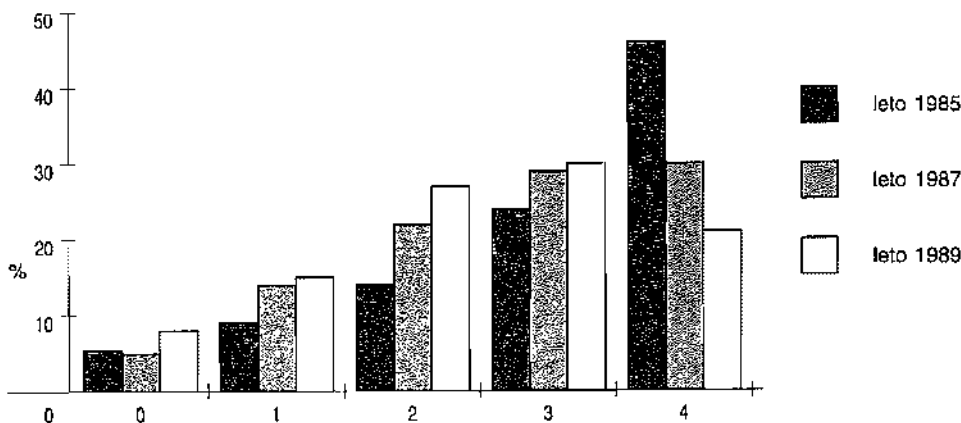
a) Smreka

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	26,1	31,5	23,3	12,1	7,0
1987	21,8	38,9	21,8	10,5	7,0
1989	35,8	32,3	25,4	4,7	1,8

Grafikon k preglednici 2:

Grafikon k preglednici 6b:

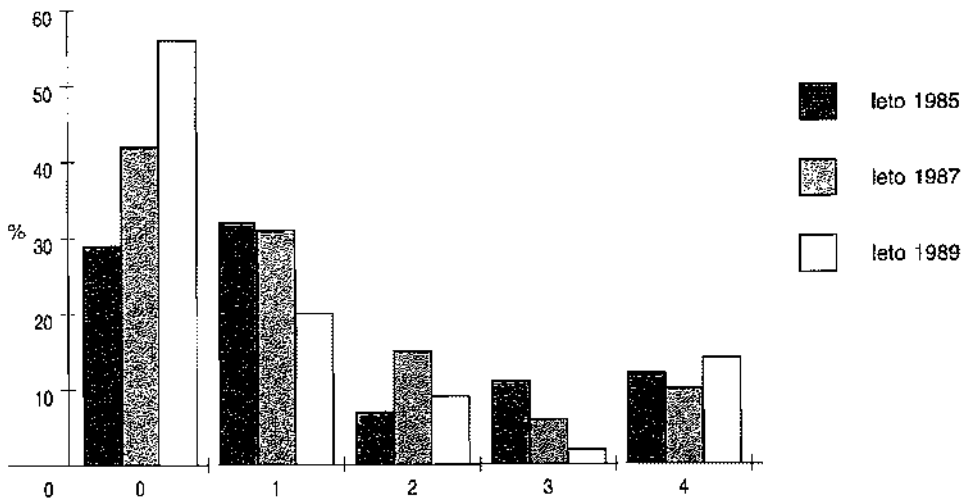
b) Jelka

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	6,1	9,5	14,4	23,3	46,7
1987	5,9	14,3	22,0	28,1	29,7
1989	8,3	15,5	26,2	29,6	20,4

c) Bor (črni in rdeči)

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	28,8	31,6	6,4	9,9	11,3
1987	41,1	31,2	14,4	5,5	7,8
1989	55,2	20,5	8,8	2,2	13,3

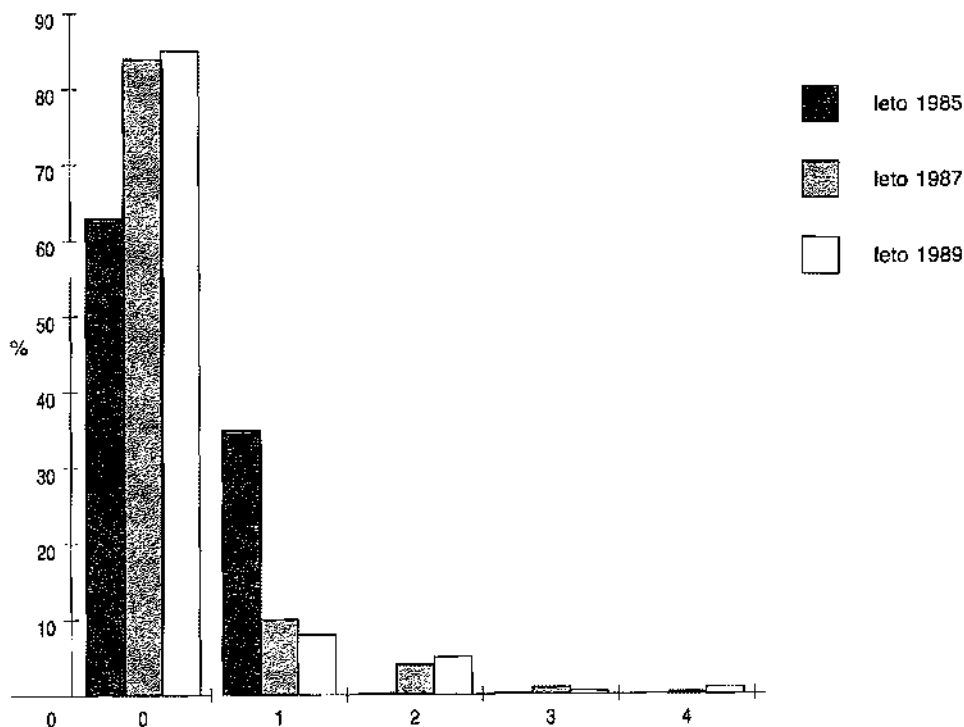
Grafikon k preglednici 6c:

3. KOMENTAR

Poškodovanost gozdov se postopno zmanjšuje. V zadnjem obdobju se je najbolj popravila smreka. Tudi jelka kaže določeno izboljšanje in to velja nekoliko tudi za bor (rdeči in črni). Po pogojih ECE (Evropska ekonomska komisija) pa lahko govorimo o premikih le, če je sprememba večja od 5% in če se pojavi vsaj dvakrat zaporedoma v obdobju treh let. Za druge drevesne vrste je stanje l. 1989 glede na prejšnja leta praktično nespremenjeno.

Za l. 1989 je značilno zmanjšanje 1. stopnje poškodovanosti, pa tudi nekoliko manj značilno zmanjšanje 3. in 4. stopnje; pri slednji je treba upoštevati sanitarne sečnje.

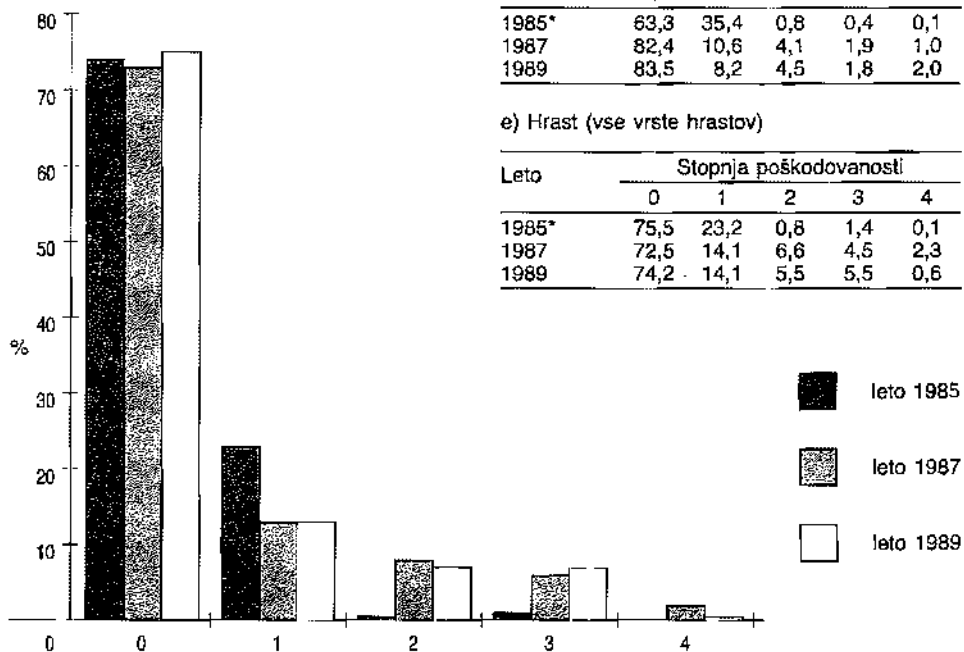

Grafikon k preglednici 6d:

d) Bukev

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	63,3	35,4	0,8	0,4	0,1
1987	82,4	10,6	4,1	1,9	1,0
1989	83,5	8,2	4,5	1,8	2,0

Grafikon k preglednici 6e:

e) Hrast (vse vrste hrastov)

Leto	Stopnja poškodovanosti				
	0	1	2	3	4
1985*	75,5	23,2	0,8	1,4	0,1
1987	72,5	14,1	6,6	4,5	2,3
1989	74,2	14,1	5,5	5,5	0,6

Vse težnje, pri čemer je prvi popis zaradi uvajanja popisa in metodoloških nedodolnosti, posebno za listavce, treba jemati z določenim zadržkom, kažejo na to, da se stanje naših gozdov – gledano globalno – izboljšuje.

Če si ogledamo grafični prikaz št. 2 in območje poškodovanosti od 0–4 razdelimo v dve skupini z mejo med 1. in 2. stopnjo, vidimo na levi strani značilen postopen premik malo poškodovanih dreves med zdrava drevesa. Desno stran pa predstavljajo stopnje 2, 3 in 4, ki jim v tej stroki pravimo območje nedvoumne poškodovanosti, s katero mednarodne sredine tudi največ delajo. Tudi v tej skupini so opazni določeni premiki, in sicer v 2. najmanjši stopnji poškodovanosti, kar pomeni, da so obnovitvene sposobnosti našega gozdnega drevja večje, kot smo mislili doslej.

Ugodni podatki in optimistični zaključki pa v nobenem primeru ne smejo voditi k razvodenitvi koncepta sanacije glavnega vzroka za poškodovanost gozdov – onesnaženega ozračja, gledano neposredno in posredno prek kompleksa vremensko-klimatskih in patogenih mehanizmov, temveč ravno obratno, začetni proces izboljševanja stanja naših gozdov je prav s sanacijo ozračja in tudi z drugimi ukrepi treba še pospešiti, da bomo čimprej dosegli že navedene pogoje ECE in lahko zanesljivo rekli – gozdovom se resnično obetajo boljši časi.

THE CONDITION OF THE SLOVENE FOREST IN 1989 AND THE DAMAGE DEGREE MOVEMENT IN THE PERIOD BETWEEN 1985–1989 – BASIC DATA

Summary

The inventory in 1989 was performed in 97 systematically chosen places of the basic inventory network of 4 × 4 km which had been set in 1985 and comprised 1151 spots. The establishments from 1989 are encouraging yet the reports on improved conditions in Slovene forests might be considered as premature. The trends themselves can also not represent a firm basis for such conclusions.

Due to the fact that the air quality has not improved but rather become worse, a slightly lower forest damage degree could be attributed to a combination of more favourable meteorologic-climatic conditions in the recent two years.

The polluted air remains the major DIRECT cause of forest damage in the forests which are situated relatively close to pollution sources and the major INDIRECT cause of forest damage in broader space.

The concept of the improving of air quality has to be carried out and even more severe criteria should be set. If this fact is not observed, the present positive trends are going to fail.

LITERATURA

1. Poročila o raziskovalnem delu v letu 1985. Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo (IGLG) Ljubljana, 1985.
2. Črna knjiga o ogroženosti gozdov v letu 1987 – IGLG, Ljubljana, december 1987.
3. Osnovni podatki popisa propadanja gozdov v letu 1989 (Gradivo za novinarsko konferenco), IGLG, Ljubljana, december 1989.
4. Manual of Methodologies and criteria for harmonized sampling, assessment, monitoring and analysis of the effects of air pollution on forests. International Co-Operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forest. UN – ECE (Tampere 1989).